

**Česká školní inspekce
Jihomoravský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIB-1161/20-B

Název	Dětský domov Brno, Jílová, příspěvková organizace
Sídlo	Jílová 119/13, Štýřice, 639 00 Brno
E-mail	ddjilova@ddjilova.cz
IČ	00401293
Identifikátor	610300679
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	Mgr. Markéta Strážnická
Zřizovatel	Jihomoravský kraj
Místo inspekční činnosti	Jílová 119/13, Štýřice, Brno
Termín inspekční činnosti	6. 10. 2020 – 8. 10. 2020

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání poskytovaných dětským domovem podle § 174 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a souvisejících a prováděcích právních předpisů.

Zjišťování a hodnocení naplnění školního vzdělávacího programu pro dětský domov podle § 174 odst. 2 písm. c) školského zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Charakteristika

Dětský domov Brno, Jílová, příspěvková organizace (dále „domov“, „zařízení“) s nejvyšším povoleným počtem 24 dětí vykonává činnost dětského domova a školní jídelny. V roce 2018 byl domov zřízen jako samostatný subjekt oddělením od spojeného subjektu základní školy, praktické školy a dětského domova. V době inspekční činnosti bylo ve třech rodinných skupinách umístěno 21 dětí ve věku 6 – 17 let, kterým byla soudem nařízena ústavní výchova. Povinnou školní docházku plnilo 19 dětí a dvě dívky navštěvovaly střední školu. Pět dětí bylo toho času na dlouhodobém pobytu u svých zákonných zástupců.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ředitelka zařízení (dále „ředitelka“) zpracovala koncepci rozvoje zařízení, ve které vychází především z pečlivé analýzy provozu domova a znalosti místních poměrů a potřeb umístěných dětí. Úspěšně se daří vytvářet dětem bezpečné zázemí a postupně hledat možnosti jejich návratu do původních rodin. Tato vize však není přímo propojena se školním vzdělávacím programem, který je spíše obecný, formální a nepostihuje aktuální potřeby a zaměření domova. Z toho plynou další rezervy v plánování činnosti a organizaci, které není zcela konkrétní a brání tak plnému rozvoji všech možností zařízení.

System komunikace v domově je založen na osobním kontaktu zaměstnanců a dětí a denních písemných záznamech. Průběžný každodenní kontakt vedení zařízení se zaměstnanci a dětmi přispíval k pružnému řešení aktuálně vzniklých problémů, což někteří zaměstnanci a děti v rozhovorech oceňovali. Celková komunikace a přenos informací je však omezen tím, že písemné záznamy neobsahují sdělení o plnění konkrétních cílů daných programy rozvoje osobnosti dítěte a jejich propojení s týdenními plány a školním vzdělávacím programem. Tím je limitována celková účinnost výchovně vzdělávacího procesu.

Ředitelka při řízení domova delegovala některé pravomoci na svoji zástupkyni a další zaměstnance. Nastavené mechanismy a pravidla však nebyly plně funkční v oblasti kontrolní činnosti. Tato skutečnost se projevila zejména při hospitační činnosti ředitelky, kdy pedagogům zpravidla nebyla poskytnuta konstruktivní zpětná vazba, která by cíleně vedla ke zvyšování kvality výchovně vzdělávacího procesu. Pravidelná jednání pedagogické rady a porady zaměstnanců zařízení řeší aktuální potřeby domova. Jako poradní orgán však pedagogická rada funguje jen částečně, neprojednává vždy cíleně otázky průběhu vzdělávání a tyto pak nejsou zapracovány do vzdělávacích programů.

Pedagogický sbor prošel v posledních letech průběžnou obměnou a dosud není zcela stabilizován. To se však nijak negativně nepromítá do klimatu domova. Děti se cítí bezpečně a k pedagogům mají důvěru. Pro udržení kvality vzdělávání umístěných dětí se začínajícím pedagogem spolupracuje uvádějící pracovník. Tým pedagogů nově doplnil psycholog a etopedka (v osobě zástupkyně ředitelky). Ti se společně s vychovateli podílejí na podpoře individuálního rozvoje dětí a plnění cílů v programu rozvoje osobnosti.

Podporu profesního rozvoje jak svého, tak pedagogů ředitelka vnímá jako podstatnou součást zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků vychází z osobních plánů jednotlivých zaměstnanců, potřeb zařízení a aktuální nabídky. Snahou vedení je také podpořit zaměstnance ve zvyšování kvalifikace. Výběr vzdělávacích aktivit je zaměřen zejména na prevenci rizikových forem chování, pedagogicko-psychologické aspekty ústavní péče, speciální pedagogiky, sociální péče a další. Získané informace si pedagogové sdílejí na pracovních poradách, ale konkrétní

přínos dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků ředitelka nevyhodnocuje. Není tak jasné, do jaké míry jsou získané poznatky využívány v praxi..

Pro zajištění výchovy a vzdělávání dětí má zařízení vytvořeny velmi dobré materiální i prostorové podmínky a jejich stav soustavně sleduje, vyhodnocuje a doplňuje. Celkové vybavení ložnic i společných prostor rodinných skupin připomíná domov běžné rodiny a děti se tak přirozeně učí dovednostem potřebným pro samostatný život. Díky bohaté spolupráci zařízení se zřizovatelem, dalšími institucemi, nadacemi i fyzickými osobami se daří získávat finanční i naturální sponzorské dary, které jsou využívány zejména k rozšíření nabídky volnočasových aktivit, rekreačním pobytům dětí mimo zařízení (i v zahraničí), nákupu učebních pomůcek a realizaci různých investičních akcí pro zajištění podnětného zázemí.

Školní jídelna připravuje dětem celodenní stravu. V rámci přípravy na samostatný život mají děti možnost získávat praktické dovednosti při přípravě pokrmů a stolování během pravidelného víkendového vaření. Zdravý vývoj dětí je podporován rovněž organizováním sportovních aktivit a akcí zaměřených na zdravý životní styl.

S většinou svých práv a povinností byly děti seznámeny, a jsou jim průběžně připomínány. Pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví byla vhodně nastavena ve vnitřních pravidlech zařízení a zpřístupněna ve společných prostorách. Zařízení však nemá jasně definována pravidla přijímání a působení dobrovolníků, stážistů a externích pracovníků ve vztahu k umístěným dětem a provozu zařízení, což je potenciálním rizikem pro děti.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Přijetí dítěte do domova je z důvodu klidného přechodu do nového prostředí realizováno v úzké spolupráci se všemi zainteresovanými. Zařízení zajišťuje každému dítěti výchovu a vzdělávání podle jeho individuálních potřeb, možností a schopností. Výchovná činnost je zaměřena na celkový rozvoj osobnosti s přihlédnutím ke zvláštnostem každého jedince. K plynulé adaptaci dětí přispívá srozumitelné seznámení s právy, povinnostmi a celkovým chodem zařízení. Představy a očekávání dětí i zákonných zástupců pedagogové zohledňují při stanovování cílů péče a rozvoje osobnosti. Pedagog, který je dítěti přidělen v adaptačním období, zpracovává Program rozvoje osobnosti dítěte (dále „PROD“), vychází při tom z aktuální osobnostní charakteristiky a dosavadního hodnocení pobytu dítěte v zařízení.

V rámci týdenního programu výchovně vzdělávací činnosti vychovatelé zařazovali aktivity zaměřené na jednotlivé složky výchovy. Efektivitu vzdělávání však snižovala malá provázanost realizovaných aktivit s týdenními plány, s konkrétními cíli dětí formulovanými v PROD a školním vzdělávacím programem.

Sledované vzdělávací činnosti dětí v odpoledních hodinách probíhaly většinou v klidné atmosféře vzájemné důvěry. Na částečně emotivně vypjaté situace během činností pedagogové reagovali citlivě. Svá očekávání vychovatelé dětem sdělovali průběžně a přizpůsobovali jim cíle i obsah činností s přihlédnutím k věkovým zvláštnostem, individuálním vzdělávacím potřebám i aktuálnímu psychickému rozpoložení. Sebedůvěra dětí ve zvládnutí konkrétních činností byla při komunikaci vhodně podporována průběžným hodnocením jejich výsledků, zdůrazňovaná pozitiva a dílčí úspěchy byly akcentovány. Individuální odlišnosti dětí pedagogové zohledňovali, podporovali jejich samostatnost, spontánnost, ale i schopnost a dovednost se včas a správně rozhodovat. S prostředky kapesného mohou děti zacházet vesměs dle vlastního uvážení, vychovatelé je vhodným způsobem vedou k hospodaření s penězi a formují tak jejich finanční gramotnost.

Různorodé aktivity podporovaly komunikaci, rozumové schopnosti a pracovní dovednosti. Přístup pedagogů k jednotlivým dětem přispíval také k upevnování jejich hygienických návyků a formování morálních postojů. Při přípravě na vyučování měly děti dostatek prostoru pro samostatné řešení úloh i spolupráci s pedagogem. Při plnění zadaných úkolů však nebyly vždy dostatečně soustředěné a pozorné, některým pedagogům se jen částečně dařilo děti k činnostem motivovat a vést k požadovaným výsledkům. Formování pracovních kompetencí probíhalo v rámci provádění každodenních úkonů spojených s provozem běžné domácnosti. Děti měly rozděleny povinnosti přiměřené jejich věku, za jejichž plnění si zodpovídaly. V jedné rodinné skupině však kontrola dětí při plnění jejich povinností nebyla ze střednědobého horizontu dost důsledná a děti nevedla průběžně a systematicky k osvojování návyků potřebných pro život. Z použitých výchovných metod převažovaly dovednostní, praktické a estetické, přičemž se dařila spolupráce i vzájemná komunikace a docházelo tak k aktivnímu rozvíjení sociálních kompetencí dětí. Významné konflikty dětí mezi sebou nebo vychovateli v průběhu inspekční činnosti nebyly zaznamenány, děti se chovaly přirozeně a slušně. Pedagogové citlivě usměrňovali poměr mezi volným a řízeným časem s přihlédnutím k potřebám dětí.

Po zvládnutí svých povinností měly děti možnost volit společnou sportovní či rekreační činnost na zahradě domova, či využít své osobní volno k samostatným vycházkám, které mohly realizovat v průběhu celého týdne a rády toho využívaly. V rozhovorech děti shodně uváděly, že jsou v zařízení spokojené, mají zajištěn dostatek hmotných i emocionálních potřeb. Navazování vrstevnických vztahů mimo zařízení je cíleně podporováno účastí v zájmových volnočasových aktivitách.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Výsledky výchovy a vzdělávání v domově i výsledky výuky ve školách, které děti navštěvují, se zařízení důsledně zabývá. Systém a kvalita hodnocení je založena na individuálním přístupu ke každému dítěti, znalosti jeho stavu a osobnosti. Hodnocení probíhalo převážně slovně neprodleně po vykonání zadaného úkolu a pro děti bylo motivační. Úspěchy dětí (zlepšení prospěchu i chování) jsou vychovateli oceňovány. Individuální příčiny dílčích či průběžných neúspěchů či selhání dítěte jsou analyzovány. Průběžné systematické a chronologické reedukační záznamy umožňující v krátkém či delším časovém odstupu pedagogům sledovat a vyhodnocovat efektivitu přijímaných opatření však chybí. Systém hodnocení v zařízení tak umožňoval jen částečně sledovat úroveň individuálních výsledků v osobnostním rozvoji dětí týkající se jejich pokroků ve vztazích k veřejnosti, v kontaktech a vztazích s rodinou nebo jinými blízkými, v sebeobslužných dovednostech, ve vztazích k povinnostem v zařízení a školním dovednostem. V rámci prevence školní neúspěšnosti dětí vychovatelé průběžně spolupracují s třídními učiteli, pravidelně se účastní třídních schůzek a společně dle potřeby hledají a realizují vhodné způsoby řešení. Dlouhodobě se daří rizikové formy chování včas podchytit a mírnit. Pedagogové ve sledovaném období udělovali jen ojediněle opatření ve výchově, a pokud ano, tak ta negativní spíše převažovala. Nevyužívali tak celou možnou škálu (např. pochvaly, podmíněně udělená opatření ve výchově, aj.), a tím snižovali možnosti efektivního dopadu tohoto nástroje. Ke zvýšení motivace dětí by napomohlo také využívat kapesné, které by jejich individuální výsledky zohledňovalo.

Dětský domov intenzivně spolupracuje se školami a se zákonnými zástupci dětí, kteří jsou průběžně písemně informováni o prospěchu a chování dětí, o jejich mimoškolních aktivitách, úspěších i potížích. V rámci spolupráce se Střediskem výchovné péče Brno, Veslařská se daří mírnit projevy poruch chování a případné školní neúspěšnosti, spolupráce s místně

příslušným dětským diagnostickým ústavem však v rámci např. využívání metodického vedení nastavená není.

Pro zařízení je jednou z priorit spolupráce s primárními rodinami dětí, která je však často problematická. Přesto domov usiluje o co nejčastější kontakt s osobami odpovědnými za výchovu. V průběhu inspekční činnosti bylo na dlouhodobém pobytu u zákonných zástupců, z důvodu dobré prognózy jejich návratu do primární rodiny, umístěno 5 dětí. To je významný úspěch a znak efektivně realizovaných terapeutických činností s primární rodinou. Dětský domov také intenzivně podporuje styk se spolužáky, kamarády či jinými osobami, které jsou v určitém konkrétním vztahu k dítěti. Děti mohou volat služebním telefonem svým zákonným zástupcům i osobám blízkým bez omezení. Těmito aktivitami je tak výrazně posilováno formování sociálních, občanských a komunikačních dovedností, které pak mají příznivý vliv na osamostatňování dětí a jejich plynulý přechod do běžného života mimo ústavní zařízení.

V oblasti vedení dětí k účelnému využívání volného času, zařízení vytváří podmínky pro zájmovou činnost účastí v různých dostupných formách mimoškolních aktivit. Děti se mohly účastnit zájmové činnosti v zařízení, ve školách a ve specializovaných zájmových útvarech. Účastí na pobytových a příměstských táborech měly možnost se seznamovat s vrstevníky, navazovat nové přátelské vztahy, zdokonalovaly se v sebeobsluze, samostatnosti a v přijímání nových vzorců chování. V zařízení se pak v rámci řízené zájmové činnosti mohly věnovat práci na PC, výtvarné, pracovní či sportovní činnosti. Velkou motivací je pro děti reprezentovat zařízení účastí v regionálních a celostátních kolech hudebních a tanečních soutěží, kde se umísťují na předních místech a také realizovat vystoupení pro partnery a sponzory domova. Široká, atraktivní nabídka volnočasových aktivit, kterou děti v rozhovorech potvrdily, podporovala eliminovat výskyt negativních projevů v chování či jednání dětí. Zařízení se daří účinně bojovat proti kouření dětí, úteků ze zařízení se děti nedopouští, v rozhovorech uvedly, že nemají důvod. Součástí účinné prevence je pravidelné pořádání individuálních a skupinových sezení, která dětem umožňují hledat příčiny potíží a řešit osobní, vztahové a rodinné problémy.

Ve spolupráci s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity Brno se zařízení podařilo realizovat projekt „Individuální provázení dětí dětského domova“. Studenti oboru psychologie – dobrovolníci se s dětmi individuálně schází každý týden a cíleně jim poskytují osobnostní a sociální podporu s prvky koučingu. Pomáhají jim budovat sebedůvěru a plnit cíle, které si děti samy vytyčí. Tyto aktivity se výrazným způsobem podílejí na rozvoji a formování celé škály dovedností a kompetencí nezbytných pro budoucí samostatný život.

Závěry

Silné stránky

- Pedagogové podporují děti v navazování vrstevnických vztahů mimo zařízení prostřednictvím jejich široké účasti v zájmových volnočasových aktivitách.
- Realizovaný systém individuálních a skupinových terapií umožňuje dětem hledat příčiny potíží a řešit osobní, vztahové a rodinné problémy.
- Aktivní vytváření podmínek pro návrat dětí do původní rodiny prostřednictvím systematické práce s rodinou a realizací projektu „Individuální provázení“ má příznivý vliv na jejich plynulý přechod do běžného života.

- Zařízení se dlouhodobě daří prostřednictvím sponzorů získávat významné finanční částky, které pozitivně ovlivňují podmínky výchovně vzdělávacího procesu a jsou využívány zejména na zážitkové a prázdninové aktivity dětí.

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- Dílčí nedostatky v řídicí a kontrolní činnosti se projevily v kvalitě poskytované péče o aktuálně umístěné děti v rodinných skupinách.
- Hospitační činnost ředitelky nevedla ke zvýšení kvality výchovně vzdělávacího procesu.
- Nepropojenost deklarovaných kompetencí dětí ve školním vzdělávacím programu se stanovenými cíli v programech rozvoje osobnosti dětí a aktivitami k jejich dosažení v týdenních programech výchovně vzdělávací činnosti snižovaly účinnost výchovně vzdělávacího procesu.
- Zařízení nemá jasně stanovená pravidla přijímání a působení dobrovolníků, stážistů a externích pracovníků ve vztahu k umístěným dětem a provozu zařízení, což je potenciálním rizikem pro děti.

Doporučení pro zlepšení činnosti školského zařízení

- Vizi dětského domova propojit se školním vzdělávacím programem a sdílet ji se zaměstnanci, dětmi i zákonnými zástupci.
- Hospitační a kontrolní činnost realizovat s jasnými cíli vedoucí ke zlepšení výchovně vzdělávacího procesu, důsledněji dbát na dodržování pravidel v jednotlivých rodinných skupinách a v rámci pedagogických rad a porad analyzovat a hledat řešení k identifikovaným pedagogickým jevům.
- Zefektivnit vnitřní přenos informací využíváním elektronického informačního systému.
- Do týdenních programů výchovně vzdělávací činnosti zakomponovat aktivity vedoucí k naplnění konkrétních cílů dětí v programech rozvoje osobnosti dětí.
- Definovat a přesně stanovit způsob přijímání a působení dobrovolníků, stážistů a externích pracovníků ve vztahu k umístěným dětem a provozu zařízení.
- Aktivně spolupracovat s místně příslušným diagnostickým ústavem při zabezpečení komplexní péče o děti.

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá ředitele školského zařízení ve lhůtě do 14 dnů odstranit nedostatky zjištěné při inspekční činnosti a ve stejné lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jak byly nedostatky odstraněny a jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Jihomoravský inspektorát, Křížová 22, 603 00 Brno, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.b@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Zřizovací listina příspěvkové organizace Jihomoravského kraje č.j.: 20/40 ze dne 30. 4. 2015 včetně Dodatků č. 1 ze dne 27. 4. 2017 a č. 2 ze dne 2. 11. 2017
2. Jmenovací dekret na pracovní místo ředitelky č.j. JMK 45577/2018 ze dne 12. 4. 2018 s účinností ode dne 1. 5. 2018
3. Školní vzdělávací program Dětského domova Brno, Jílová, příspěvková organizace, platný ve školním roce 2020/2021
4. Koncepce Dětského domova – Strategický plán rozvoje aktuální v daném období
5. Výroční zpráva o činnosti Dětského domova Brno, Jílová, příspěvková organizace, školní rok 2018/2019
6. Zápisy z pedagogických rad a porad Dětského domova Brno za školní rok 2019/2020, 2020/2021
7. Evidence a záznamy hospitační činnosti v aktuálním a uplynulém školním roce
8. Pedagogický deník dítěte obsahující adaptační plány a programy rozvoje osobnosti dětí (vzorek)
9. Knihy denních záznamů rodinných skupin ve školním roce 2020/2021
10. Roční plán výchovně vzdělávací činnosti, školní rok 2020/2021, týdenní programy rodinných skupin ve školním roce 2020/2021
11. Personální dokumentace zaměstnanců k termínu inspekční činnosti
12. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, školní rok 2019/2020, 2020/2021
13. Vnitřní řád dětského domova Brno, Jílová, platný od 1. 11. 2018
14. Seznam dětí a jejich rozdělení do rodinných skupin ve školním roce 2020/2021
15. Kapesné dětí ve školním roce 2019/2020, 2020/2021 ke dni inspekční činnosti
16. Osobní dokumentace dětí přítomných v zařízení v době inspekční činnosti (vzorek)
17. Preventivní program 2020/2021, vyhodnocení preventivního programu za školní rok 2019/2020
18. Dokumentace k finančním podmínkám, zabezpečení školního stravování a bezpečnosti dětí v době jejich pobytu v zařízení

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitelka školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na výše uvedenou adresu s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitelky inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InpIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Mgr. Šárka Macháčová, školní inspektorka,
vedoucí inspekčního týmu

Mgr. Šárka Macháčová v. r.

Mgr. Pavel Schönwälder, školní inspektor

Mgr. Pavel Schönwälder v. r.

Bc. Dana Haláková, kontrolní pracovnice

Bc. Dana Haláková v. r.

V Brně 4. 11. 2020

Datum a podpis ředitelky školského zařízení potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Mgr. Markéta Strážnická,
ředitelka školského zařízení

Mgr. Markéta Strážnická v. r.

V Brně 11. 11. 2020